

Προς: ΣΕΔΕΑ
Υπόψη: Πρόεδρο του ΣΕΔΕΑ
Μέλη Δ.Σ. ΣΕΔΕΑ
Κοινοποίηση: Α.Καρακούση,
Διευθυντή ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ
Ημ/νια: 29 Ιανουαρίου 2004

Αξιότιμες Πρόεδρε του ΣΕΔΕΑ / Αγαπητά μέλη του Δ.Σ.,

Σχετικά με την επιστολή την οποίαν απευθύνατε στη VPRC και κοινοποιήσατε στην εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

1) Όπως γνωρίζετε, η εταιρεία VPRC δραστηριοποιείται κατεξοχήν στο πεδίο της πολιτικής και εκλογικής έρευνας. Ως εκ τούτου, ενδιαφέρεται ιδιαιτέρως για την αξιοπιστία των δημοσκοπήσεων και κυρίως των πολιτικών – εκλογικών ερευνών πρόθεσης ψήφου. Γνωρίζετε, επίσης, ότι κατά τη διάρκεια της δεκαετούς δραστηριότητάς μας, τόσον οι προεκλογικές έρευνες όσο και οι δημοσκοπήσεις εξόδου που έχουμε πραγματοποιήσει, τουλάχιστον έως σήμερα, έχουν επιβεβαιωθεί πλήρως. Κατά τη γνώμη μας δε, αυτή η επιβεβαίωση από την πραγματικότητα του εκλογικού αποτελέσματος συνιστά και την πλέον τεκμηριωμένη υπεράσπιση της αξιοπιστίας τόσο του κλάδου των δημοσκοπήσεων, όσο βεβαίως και των ερευνητικών οργανισμών που τις πραγματοποιούν.

- 2) Μας προκαλεί εντύπωση το γεγονός, ότι σε μια εποχή όπου τα βασικά προβλήματα των δημοσκοπήσεων, δηλαδή η χρήση τους από τα πολιτικά κόμματα και τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας και η «άτυπη» θέση τους στο πολιτικό σύστημα είναι ανοικτά και περισσότερο οξυμένα παρά ποτέ, το ΔΣ επιλέγει να προτάξει ένα ζήτημα μεθοδολογίας (η επιλογή της μεθόδου συλλογής των δεδομένων), ως εαν όλα τα υπόλοιπα ζητήματα να έχουν λυθεί, ή έστω να ευρίσκονται σε ικανοποιητικά επίεδα. Άλλα και σε σχέση με την επιλογή μεθοδολογίας, που συνιστά πρόβλημα ασφαλώς υποδεέστερο σε σύγκριση με το μείζον ζήτημα της χειραγωγικής χρήσης, δεν θα έπρεπε πρωτίστως να αναδείξουμε το θέμα των **σταθμίσεων**; που υπόκειται αποκλειστικά και -χωρίς έλεγχο- στη διακριτική ευχέρεια των ερευνητών και το οποίο επηρεάζει καθοριστικά τα αποτελέσματα των ερευνών; Δεν είναι αληθές, ότι η στάθμιση που επιλέγεται από τις εταιρείες, αποτελεί ουσιαστική παρέμβαση στα πρωτογενή δεδομένα, με ασυγκρίτως μεγαλύτερη επίδραση από ό,τι μπορεί να αποδώσει κανείς στη μέθοδο συλλογής των δεδομένων (τηλεφωνική, ή επιτόπια πρόσωπο με πρόσωπο); Ειλικρινά, θα θέλαμε να ακούσουμε την άποψη των μελών του ΔΣ, σχετικά με αυτό. Η μήπως δεν υπάρχει πρόβλημα, επειδή δεν προβλέπεται στον κώδικα;
- 3) Για τη δημοσιοποίηση της ταυτότητας της έρευνας στο φύλλο της *ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ* της 25/1/2004 και σε ό,τι αφορά στο καθαρώς τυπικό σκέλος της δημοσίευσής της, αναγνωρίζουμε συγκεκριμένα λάθη που έγιναν εκ παραδρομής, πχ. η αναφορά της εφημερίδας ότι η τηλεφωνική έρευνα πραγματοποιήθηκε με κάλπη (!), ή η αναφορά των βάσεων, τις οποίες η εταιρεία πάντοτε παραδίδει στους πελάτες της, αν και όπως γνωρίζετε από την εμπειρία σας, συνήθως για αυτά δεν ευθύνεται ο ερευνητικός οργανισμός.
- 4) Ωστόσο, επειδή η τυπολατρία δεν είναι πάντοτε ο καλύτερος σύμβουλος, επιτρέψτε μας να υπογραμμίσουμε επί της ουσίας των τηλεφωνικών ερευνών πρόθεσης ψήφου τα ακόλουθα. Πιστεύουμε ότι με αυτόν τον τρόπο ανταποκρινόμαστε και στην πρόσκληση του Δ.Σ. να ανοίξει η συζήτηση περί μεθοδολογίας στα πλαίσια του ΣΕΔΕΑ: Ο κώδικας δεοντολογίας του ΣΕΔΕΑ (άρθρο 4.2.5), ο οποίος αποτελεί μετάφραση του αντίστοιχου της ESOMAR (1983 και 1993, παράγραφος 5.2.5), δεν απαγορεύει (κάτι τέτοιο βεβαίως εκτός από άχρηστο, θα ήταν και αδιανόητο), απλώς αναφέρει ότι «δεν συνιστάται η δημοσιοποίηση αποτελεσμάτων πρόθεσης ψήφου». Κατ' αρχήν, θα πρέπει να υπενθυμίσουμε στο ΔΣ, ότι η εν λόγω κατεύθυνση υιοθετήθηκε από την ESOMAR στον κώδικα του 1983 και παρέμεινε στην αναθεώρησή του το 1993. Ο **μοναδικός** λόγος για τον οποίο περιελήφθη τότε, η προαναφερθείσα διάταξη είναι εξαιρετικά απλός και, εάν δεν αναφερθεί, δημιουργεί

παραπλανητικές εντυπώσεις. Προ εικοσαετίας, το ποσοστό τηλεφωνικής κάλυψης σε αρκετές χώρες (και της Ε.Ε.) δεν ήταν καθολικό. Ορθώς, επομένως, η ESOMAR πρότεινε τότε (και δεν διέτασσε), να αποφεύγεται η χρήση τηλεφωνικής πρόθεσης ψήφου, εάν η εγχώρια τηλεφωνική κάλυψη δεν ήταν υψηλότερη από 85%, διότι σε αυτήν την περίπτωση, ενδεχομένως θα υπήρχε πιθανότητα παραγωγής μη-αντιπροσωπευτικών δειγμάτων, δεδομένου ότι οι μη-κάτοχοι τηλεφώνου (πχ. περισσότερο φτωχά στρώματα του πληθυσμού, κάτοικοι αγροτικών ή απομακρυσμένων περιοχών, κ.λπ.) ήταν πιθανόν να ψηφίζουν διαφορετικά από τους κατόχους. Σήμερα, μετά είκοσι και πλέον έτη, η επανάσταση των τηλεπικοινωνιών έχει καταστήσει την χρήση τηλεφώνου καθολική. Βάσει των παραπάνω και αφού η ίδια η εξέλιξη των πραγμάτων έχει τροποποιήσει τα υφιστάμενα δεδομένα, θεωρούμε ότι οι διατάξεις του Κώδικα Δεοντολογίας του ΣΕΔΕΑ, σχετικά με τις τηλεφωνικές δημοσκοπήσεις είναι εκ των πραγμάτων παρωχημένες και θα έπρεπε εγκαίρως το Δ.Σ. να έχει ξεκινήσει τις σχετικές συζητήσεις για την αναθεώρησή του. Η φράση του Κώδικα Δεοντολογίας «δεν συνιστάται η δημοσιοποίηση αποτελεσμάτων έρευνας για την πρόθεση ψήφου που έχει διενεργηθεί τηλεφωνικά» έχει εκ των πραγμάτων καταστεί μη-ουσιαστική.

- 5) Αυτός, άλλωστε είναι και ο λόγος για τον οποίο η χρήση των τηλεφωνικών ερευνών πρόθεσης ψήφου τείνει διεθνώς να γενικευθεί. Δεν μπορεί να παραγνωρισθεί το γεγονός ότι οι μεγαλύτεροι παγκοσμίως ερευνητικοί οργανισμοί, στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη, όπως η Gallup, η Harris, η MORI, η NOP, η SOFRES, η BVA, η IPSOS, η IFOP κ.ά. χρησιμοποιούν συστηματικά, ή και αποκλειστικά, ακόμα και στα exit polls την τηλεφωνική μέθοδο πρόθεσης ψήφου. Νομίζουμε, ότι το Δ.Σ. όφειλε να το γνωρίζει.
- 6) Πέραν όμως τούτου, η δημοσιοποίηση μιας έρευνας δεν αφορά μόνον το σκέλος της παρουσίασής της στον Τύπο. Αφορά ασφαλώς και τη χρήση της, για λογαριασμό ιδιωτών πελατών. Όλοι γνωρίζουμε, ότι οι περισσότερες ελληνικές εταιρείες δημοσκοπήσεων πραγματοποιούν σήμερα τηλεφωνικές έρευνες εκλογικού χαρακτήρα, με πρόθεση ψήφου, τόσο για κόμματα και μεμονωμένους πολιτικούς, όσο και για διάφορους άλλους φορείς. Ρωτούμε ευθέως το Δ.Σ.: Αυτές οι έρευνες είναι περισσότερο αξιόπιστες από εκείνες που δημοσιοποιούνται; Δεν πρέπει το Δ.Σ., αν επιμένει στην ίδια λογική να «προστατεύσει» τους πολιτικούς πελάτες του κλάδου, από «αντεδεικνυόμενες» τηλεφωνικές έρευνες πρόθεσης ψήφου, που παραδίδονται από εταιρείες – μέλη του;

- 7) Γιατί η επιφύλαξη ως προς τις τηλεφωνικές έρευνες πρέπει να αφορά μόνον στην πρόθεση ψήφου και δεν ισχύει και για άλλες πολιτικές μεταβλητές, που χρησιμοποιούνται, όπως η ‘παράσταση νίκης’, ο καταλληλότερος πρωθυπουργός’, η καλύτερη κυβέρνηση’ κ.λπ., οι οποίες μάλιστα παρουσιάζονται στον Τύπο ως ισοδύναμες της πρόθεσης ψήφου και δημιουργούν (χειραγωγικά) αντίστοιχες ή και μεγαλύτερες εντυπώσεις; Ποιά είναι η ποιοτική διαφορά ανάμεσα στην ερώτηση της πρόθεσης ψήφου και στις υπόλοιπες ερωτήσεις;
- 8) Υπογραμμίζουμε, επίσης, ότι η καλλιεργηθείσα στον Τύπο, τα ΜΜΕ και την αγορά κριτική στην αξιοπιστία των τηλεφωνικών ερευνών είναι υπερβολική και αναχρονιστική. Τις αδικεί κατάφωρα και σε καμμία περίπτωση δεν θα έπρεπε ο ΣΕΔΕΑ να την ενισχύσει, κυρίως μεσούσης της προεκλογικής περιόδου, στο μέτρο που όλοι μας είμαστε υποχρεωμένοι πλέον να χρησιμοποιήσουμε αν θέλουμε, να παρακολουθήσουμε μια ταχύτατα μεταβαλλόμενη πολιτική πραγματικότητα.
- 9) Τέλος, με την ευκαιρία αυτής της επιστολής θα θέλαμε, να θέσουμε σε συζήτηση και το ζήτημα των προεκλογικών δημοσκοπήσεων που πραγματοποιούνται στα νοικοκυριά των ερωτωμένων: α) Η ανάγκη να παρουσιάζονται αναλυτικά σε κάθε τηλεφωνική έρευνα τα ποσοστά μη-επαφής, ακαταλληλότητας ερωτωμένων, άρνησης συνέντευξης, κ.λπ., κατά τη γνώμη μας, θα πρέπει να επεκταθεί και στις face-to-face έρευνες. Γιατί οι τελευταίες πρέπει να μείνουν έξω από αυτόν τον έλεγχο, όταν μάλιστα γνωρίζουμε ότι η χρήση των σχετικών ερευνών έχει αναδείξει πλέον οργανικά προβλήματα στη συλλογή των δεδομένων και στη δειγματοληψία; β) Η μέθοδος της κάλπης εξακολουθεί να συνιστά προφανώς ένα δοκιμασμένο ερευνητικό εργαλείο, ωστόσο δεν είναι πλέον καθόλου βέβαιον, ότι «είναι κατά τεκμήριον ακριβέστερη ως προς την αποτύπωση της δύναμης των κομμάτων». Αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, τότε η δύναμη των κομμάτων (τόσο στην προηγούμενη ψήφο όσο και στην πρόθεση) θα προέκυπτε έγκυρα από τα αστάθμιστα στοιχεία. Γνωρίζουμε ότι κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει, αφού οι ταυτότητες των ερευνών όλων των εταιρειών μας πληροφορούν για σταθμίσεις είτε με βάση δημογραφικά στοιχεία είτε με βάση την προηγούμενη ψήφο.

Με εκτίμηση,

Γιάννης Μαυρής
Διευθύνων Σύμβουλος VPRC